

BÚCSÚ HANGAY ZOLTÁNTÓL (1935. MÁJUS 9. – 2024. MÁRCIUS 17.)

Kollégám, tanszékvezetőm volt a Budapesti Tanítóképző Főiskolán, mindenki szerette emberségéért, közvetlen modoráért, világos magyarázataiért. Nyelvészeti-nyelvtani ismereteket, helyesírást tanítottunk a leendő tanítóknak nappali és esti, levelező tagozaton egyaránt.

Az ELTE-n tanult magyar–történelem szakon 1957 és 1961 között. 1961-től 1978-ig a Közgazdasági (Közlekedési) Technikum, illetve Szakközépiskola tanára volt, 1978-ban került a Budapesti Tanítóképző Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszékére. A budai tanítóképző 1975-ben lett középfokú intézményből főiskolává, jómagam ebben az évben nyertem felvételt a Kiss János altábornagy utcai intézménybe. Hangay Zoltán 1997 és 2000 között tanszékvezető lett, 1998-ban nevezték ki főiskolai tanárrá, később elnyerte a professor emeritus rangot. Én 1998-ban mentem át a tanárképző főiskolára, tehát egy évig a tanszékvezetőm is volt. 2001 óta a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen is tanított. 2005-ben vonult nyugdíjba.

Hangay Zoltán történészként kezdte tudományos pályáját. Első könyve történeti: *Rákóczi Zsigmond kora társadalmában*. Rákóczi Zsigmond 1544-ben született, 1604-ben halt meg, élete utolsó évében lett Erdély választott fejedelme. Zűrzavaros, izgalmas időszakban élt, nemcsak a török és az osztrák fenyegette az országot, hanem a főurak egymás közötti folyamatos viszálya is. Ezt az izgalmas korszakot tárja fel eredeti okmányok alapján Hangay Zoltán alapos részletességgel. „Ebbe a katonáskodó, vármegyei tisztségeket betöltő szervitor családba született Rákóczi János és Némethy Sára fiaként Rákóczi Zsigmond a mohácsi csata után tizennyolc, Buda török kézre kerülése után három évvel. A család társadalmi állását tekintve senki sem gondolhatta, hogy mérhetetlen birtok ura, Eger főkapitánya, a király tanácsosa, majd késő öregségében – ha csak rövid egy esztendőre is – Erdély választott fejedelme lesz belőle” – olvassuk az előszó végén. Nagy összefoglaló műve *A pápák könyve. A római pápák Szent Pétertől II. János Pálig* (Budapest, Trezor Kiadó, 1991.) Hiánypótló és érdekes olvasmány, nemcsak a római katolikusok számára, hanem minden állampolgár érdeklődésére is számot tartó könyv.

A közép- és kelet-európai térség történelmi alakulása: „A magyar nép ezerszáz éve él Közép-Európában, lakhelye azonban határos a kelet-európai térséggel. Ezért múltjának egy olyan vizsgálata – amely azt Közép- és Kelet-Európa egészének a keretében, a többi itt élő néppel együtt mutatja be – elsőrendű fontosságú. Mert nemcsak a saját múltunkat és az arról kialakított történelemfelfogásokat kell ismerni, hanem életbevágóan fontos tudnunk a szűkebb és tágabb környezetünkben élő népek történelmi útjáról és vélekedéséről saját múltjukról meg a mienkről is. Csak így alakíthatunk ki reális képet a magyarság történelmi szerepéről és mai helyzetéről” – olvassuk a fülszövegben, s igazat adunk a szerzőnek (I–II., 436 + 942 old., Budapest, Fapadoskönyv.hu, 2014). Ezt a könyvet minden államférfinak és politikusnak ismernie kellene. A hatalmas könyv áttekintést nyújt térségünk történelméről az ősidőktől az 1990-es évekig. A szöveget kiegészítik és szemléltetik a szerző által rajzolt térképek. Az életrajzából kiderül, hogy édesanyja földrajztanár volt, s otthon gyakran rajzolt térképeket. Ezek nyomán Hangay Zoltán is elkezdett térképeket rajzolni, s ennek hatására ébredt fel érdeklődése a történelem iránt.

Tizenhét éven át tanított magyart középiskolában, ehhez a tevékenységéhez kapcsolódott első nyelvészeti munkája: *Magyar nyelv a szakközépiskolák II. osztálya számára* (Viskovits Erzsébettel). A tankönyv 1983-ban jelent meg először, majd folyamatosan többször is kiadták.

Említettem, hogy 1978-ban került a budai tanítóképzőbe, amely 1975-ben felsőfokú intézmény lett. 1986-ban jelent meg közösen írt jegyzetünk: *A magyar nyelv. Jegyzet a tanítóképző főiskolák számára a budapesti program szerint*. Többen írtuk: Adamikné Jászó Anna, Albert Sándorné, Bokor József, Hangay Zoltán, Kálmánné Bors Irén, Király Lajos, Cs. Nagy Lajos, a bajai és a kaposvári kollégákkal dolgoztunk együtt. A címhez szükséges némi magyarázat. A nyolcvanas években vita volt a budapesti és a jászberényi képző tanárai között. A budapestiek a hangtant vették előre, s felfelé építkeztek a nagyobb egységek felé; a jászberényiek a szövegtannal kezdtek, s mentek lefelé a kisebb egységek felé. A szövegtan akkoriban új terület volt, nagyon modernnek tűnt. Mi azzal érveltünk, hogy a szövegtan akkor tanítható, ha ismerjük az azt felépítő kisebb egységeket, különben is a tanítóknak a legfontosabb a hangtan ismerete, ez szükséges a kezdeti olvasástanításhoz és a beszédműveléshez. A minisztérium elfogadta az érvelésünket, így született meg a budapesti programhoz szerkesztett jegyzet, majd a rendszerváltozás után Benczik Vilmos, a Trezor Kiadó igazgatója – tanítóképzős kolléga és eszperantista – ez alapján adta ki *A magyar nyelv könyvét* 1991-ben, ez azóta is használatos, bevált tankönyv. A Trezor Kiadó internetes ismertetésében az olvasható, hogy eddig negyvenezer példányt adtak el, s ez felsőfokú tankönyv vonatkozásában nagyon nagy szám. Hangay Zoltán a jelentéstani és a szövegtani fejezeteket írta meg.

Közös munkánk a *Nyelvi elemzések kézikönyve*, amely a szegedi Mozaik Oktatási Stúdiónál jelent meg 1995-ben. Az alcíme mutatja a tartalmát: *Grammatika és jelentéstani tanároknak, tanítóknak, diákoknak*. A könyv első részét, a grammatikai elemzéseket jómagam állítottam össze, alaposan tárgyalva az elemzési problémákat, vagyis azokat az eseteket, amelyeket gyakran elrontanak, vagy nem tudnak megoldani. Óralátogatásaim alkalmával nagy anyag gyűlt össze. A *Jelentésvizsgálatok és a szótárak* című második rész pedig Hangay Zoltán munkája. Bevezetésében ezt írja: „Ezzel az összeállítással is a szövegek jelentésének a szilárd alapokon nyugvó megközelítését szeretnénk elősegíteni. Véleményünk szerint a szavak jelentésvizsgálatának a jóval alaposabb ismerete és az igazi anyanyelvi szótárkultúra adnak biztos fogódzót az önálló szövegértéshez, -elemzéshez.” Szemléletes jelentésszerkezeti ábrák és a fontos értelmező, szövegmutató, etimológiai, gyakorisági szótárak alapos ismertetése gazdagítja ezt a fejezetet.

Mivel 1998-ban átmentem a tanárképző főiskolára, szétváltak útjaink, ritkán találkoztunk, de sokat beszélünk telefonon, még ennek az évnak az elején is. Megvallom, nagyon hiányzik, mint ahogy nagyon hiányzik a többi jó barát és munkatárs is, Benczik Vilmos, Grétsy László és most: Hangay Zoltán. (Hangay Zoltán életrajza a Napkút Kiadó honlapján olvasható.)

Adamikné Jászó Anna

professor emeritus

ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszék

E-mail: adamiktamasne@t-online.hu

<https://orcid.org/0000-0003-4590-2772>